

Kuntahistorian kipupisteitä

Paikallishistoriallinen seminaari Lahdessa

Lahden kaupunginmuseo ja Tilaushistoriakeskus järjestivät yhdessä Paikallishistoriallisen seminaarin Lahdessa 29.3.2019. Ajatus seminaarin järjestämisestä syntyi Lahden kaupunginmuseossa käynnissä olevan Nastolan historia -tutkimushankkeen piirissä.

Päijät-Hämeessä sijaitseva, 14 000 asukkaan Nastola yhdistyi Lahden kaupungin kanssa vuoden 2016 alussa. Viimeisessä kokouksessaan Nastolan kunnanvaltuusto oli kuitenkin ehtinyt tehdä päätöksen Nastolan historian neljännen osan tilaamisesta. Kuntahistorian tilaaminen oli siten yhdistymistä seurannut nostalginen reaktio. Kuntarajojen muuttuminen ja kuntien yhdistyminen onkin eräs melko tyypillinen virike paikallishistorian kirjoittamiselle.

Keskustelua paikallishistorian erityiskysymyksistä

Nastolan historiahanke alkoi Lahden kaupunginmuseon hankkeena vuonna 2017 ja VTM, FM Ville Eerolan kirjoittama teos ilmestyy syksyllä 2020. Tutkimuksen aikana hankkeessa vahvistui laajempikin kiinnostus lähihistorian kirjoittamisen erityiskysymyksiin. Tästä syntyi kimmoke seminaarille, jonka teemoja olivat kuntahistorian kirjoittamisen pitkät linjat, sodanjälkeisen kuntahistorian kirjoittaminen, lähteet sekä kuntaliitokset. Maaliskuisen seminaarin tavoitteena oli verkostoituminen käynnissä olevien kunta- ja kaupunkihistoriallisten tutkimushankkeiden kesken.

Paikallishistoriallisen seminaarin aamupäivän ohjelma Lahden hiihtomuseorakennuksen auditoriossa oli yleisölle avoin. Osuuden avasi professori Laura Kolbe aiheella ”Maakunta aatteena, kaupunki ideologiana, Eurooppa identiteettinä – murroksia ja jatkuvuuksia”. Dosentti Pirkko Leino-Kaukiainen, joka tutkii parhaillaan Tilaushistoriakeskuksen, aiemman Paikallishistoriallisen toimiston historiaa, loi katsauksen kuntahistorioiden kirjoittamiseen ennen ja nyt. Tämän jälkeen Nastola-hankkeen tutkija, väitöskirjatutkija Ville Eerola esitteli tutkimustaan Nastolan historiasta otsikolla ”Hyvät nastolalaiset ja muualta tulleet”. Iltapäivällä koolla olleet Joensuun, Turun, Vantaan ja Nastolan historiahankkeiden edustajat sekä muut paikalle kutsutut keskustelivat paikallishistorian kirjoittamiseen liittyvistä aiheista.

Keskustelua käytiin muun muassa lähteistä sekä niitä tuottaneiden toimijoiden merkittävydestä. Esimerkiksi Turussa on meneillään usin historiahanke ajanjaksolla 1971–2010, ja tuolla aikavälillä kaupungissa on toiminut 3 800 yhdistystä. Paikallishistorian tarkoituksena ei ole kirjoittaa historiaa yhdistysten kautta, joten niiden

■ Seminaarin yleisöä. Kuva: Matti Ojapalo.

joukosta on löydettävä olennaiset toimijat ja järjestökehityksen paikalliset kehityslinjat. Tässä osallistavat muistelutapahtumat voivat olla apuna, ja erilaisia haastatteluhankkeita on meneillään. Muistelutapahtumia on toteutettu myös Nastolan historia -hankkeessa, jonka kuukausittain kokoontuneissa muistelutyöpajoissa on käsitelty aiheita harrastustoiminnasta kuntaliitokseen yhdessä kuntalaisten kanssa. Muistelutapahtumien pohjalta voidaan hahmottaa eri toimijoiden merkittävyyttä paikkakuntalaisille. Keskustelussa tuotiin esiin, että sosiaalisen median kautta historiahankkeiden on mahdollista tavoittaa niitäkin, jotka asuvat toisella puolella maapalloa.

”Paikkakunnan merkikhenkilöiden” käsittely oli toinen aihe, joka nousi keskusteluissa esiin. Asiaan pätevät samat tekijät kuin yhdistysten merkittävyyden arvioimiseen. Vaatimuksia ja toiveita tulee monelta suunnalta, eikä niiden kanssa tasapainoileminen ole aina yksinkertaista. Monesti kuntahistorian tilaajina ovat kunnan senhetkiset päättäjät, teokselta odotetaan käsitteilyn

tasapuolisuutta ja mahdollisia puolueellisuuksia vainutaan herkästi. Ratkaisuksi käsittelyn tasapuolisuuteen esitettiin henkilöiden käsittelemistä leipätekstin sijasta listoissa ja liitteissä tai hieman laajemmin minibiografi-oissa, joille päätettäisiin etukäteen yhteiset periaatteet ja rajaukset.

Paikkakunnan merkkihenkilöihin liittyvistä kysymyksistä päästiin kuntaidentiteetteihin ja yleisöihin: kenelle teosta kirjoitetaan? Paikallisesti merkittävien tapahtumien merkitystä valtakunnallisella tasolla ei ole aina helppoa hahmottaa. Tavoitteena voisi pitää sitä, että kuntalaiset löytävät tekstistä itsensä, mutta sisältö tulee ymmärrettäväksi myös muille. Usein kuntahistorian lukijoilla on nostalgian kaipuu, ja teoksen haluavat hyllyynsä esimerkiksi ne, jotka ovat muuttaneet kunnasta pois ja etsivät sieltä tarinaa oman kotiseutunsa menneisyydestä.

Kunnan tapahtumahistorian asettaminen rinnakkain muiden vastaavien paikkakuntien kanssa lisää sekä teoksen kiinnostavuutta että sen kantavuutta. Suomen suurimmille kaupungeille vertailukohtat löytyvät luonnostaan Euroopan metropoleista.

Jatkotoimenpiteet – seminaarin hedelmiä

Kuntahistoria on historiantutkimuksen ala, joka lähestyy ja kiinnostaa suurta yleisöä. Se on otteeltaan populaaria ja lähestyy ihmistä ymmärrettävällä tasolla. Lääkkeenä arvostuksen nousuun voisi olla vertaisarviointiprosessin kehittäminen. Arvostuksen nousun puolesta tehdään työtä myös Tilaushistoriakeskus ry:ssä. Lahden seminaari osoittautui erittäin hyväksi, ruohonjuuritasolta lähteneeksi tapahtumaksi, joka antoi lisävauhtia myös valtakunnalliselle tilaus- ja paikallishistorialliselle yhteydenpidolle.

Toukokuussa 2019 on jo tiedossa, että Lahden seminaariin osallistuneiden joukosta saatiin uusia kasvoja Tilaushistoriakeskuksen hallitukseen, joka valmistelee ohjelmaa toimikaudelleen 2019–2022. Lahden tilaisuudessa visioitiin uusia julkaisuideoita ja tapahtumia. Historiantutkimuksen päivillä järjestetäänkin esikonferenssitilaisuus *Työpaja tilaushistorioista* Oulun yliopistolla keskiviikkona 23.10.2019.

Lisätietoja löytyy muun muassa Tilaushistoriakeskuksen kotisivuilta ja Facebook-sivulta: *paikallishistoria.fi* ja *facebook.com/paikallishistoria*.

Sini Ojala, tutkija
Lahden kaupunginmuseon
Nastolan historia -hanke